

VI ÄR MED- PAKETET

om kommunikation, aktivitet
och delaktighet för vuxna med
flerfunktionsnedsättning

Responsiv Kommunikation

Alla kan kommunicera

”A person’s ability to communicate is not dependent of their being able to master certain skills, it is dependent on our ability to listen and to communicate responsively”

En persons förmåga att kommunicera är inte beroende av att hen behärskar vissa färdigheter, den är beroende av vår förmåga att lyssna, tolka och bekräfta.”

Fritt översatt till svenska

Referens: Jo Grace, The sensory projects

**VI ÄR MED-
PAKETET**

Nka

2021-04-21

2

2

Kommunikation och samspel stöds när samtalspartnern

är närvarande i situationen

väntar in och ger utrymme

ger respons dvs. svarar på den andres kommunikation

anpassar sig efter den andres kommunikationsbehov

kontrollerar att samförstånd uppnåtts

<https://papunet.net/svenska/information/att-stoda-samspel>

**VI ÄR MED-
PAKETET**

Nka

2021-04-21

3

Responsiv kommunikation

Innebär att vara uppmärksam, följsam och ge respons/svara på det någon annan uttrycker eller gör

Strategier för att vara responsiv i sin kommunikation kan beskrivas som att vara som en uggle och en räv

**VI ÄR MED-
PAKETET**

Nka

2021-04-21

Responsiv kommunikationsstil

Att vara som en uggla –
klok, tålmodig och handlingsberedd.

Du ”ugglar” genom att

- Titta och lyssna
- Vänta och förvänta
- Tolka och bekräfta

Responsiv kommunikationsstil

Titta och lyssna

- var tyst och stilla
- var uppmärksam på vad personen gör eller visar intresse för

Vänta och förvänta

- gå nära och visa att du vill vara med
- visa förväntan på att få vara med
- ge personen tid att signalera att du får vara med

Tolka och bekräfta

- när du får någon form av respons, medvetet eller omedvetet, gäller det att vara snabb och tydligt med din respons/svar
- tolka det personen gör
- bekräfta genom att göra samma och/eller utvidga med talade ord och AKK

VI ÄR MED-
PAKETET

Nka™

2021-04-21

6

Att ugгла

- Stödpersonen tittar och lyssnar på Victor
- Han väntar och förväntar sig en respons från Victor
 - Ibland behöver du inte vänta alls och ibland kan du behöva vänta och tyst räkna till 20 eller mer innan du får respons.
- Stödpersonen tolkar och bekräftar genom att fortsätta spela
 - Du behöver vara snabb med att ge respons för att personen ska förstå

VI ÄR MED-
PAKETET

Nka™

2021-04-21

7

Miljömodifierad strategi

att vara listig som en räv – “räva”

Räva

att locka till mer kommunikation och samspel

att vara lite listig för att skapa en situation där personen lockas att kommunicera mer

att utgå ifrån det som personen kan och tycker är spännande, det ska inte kännas kravfyllt

passar för personer från medveten handling – viktigt att personen förstår vad som händer

Så här rävar du

Först:

- Arrangera en situation som du tror kommer att väcka en reaktion hos personen
 - Stoppa mitt i någon välbekant aktivitet tex sång
 - Erbjud en bit i taget tex en kloss, pusselbit
 - Glöm att ta fram något som behövs i aktiviteten t ex en tallrik, lådan med favoritsakerna

Sedan:

- Vänta & förvänta

Till sist:

- Tolka & bekräfta

VI ÄR MED-
PAKETET

Nka™

Att räva – Medvetna handlingar

Lovisas mamma "rävar".

- Hon har spelat in något på talknappen som hon tror att Lovisa ska reagera på.
- Hon *väntar och förväntar* sig en reaktion.
- När Lovisa trycker *tolkar och bekräftar* hon

VI ÄR MED-
PAKETET

Nka™

Fler strategier – att hålla igång samspelet

Häng på

- Om personen inte gör som du har planerat "*häng på*" och anpassa kommunikation och samspel efter personen.

Plocka in

- En person med flerfunktionsnedsättning kan ha svårt att hålla kvar intresset en längre stund. Hen börjar göra något annat. "*Plocka in*" det nya intresset i det gamla för fortsätta kommunicera och samspele.

Locka fram

- Om personen stannar upp och inte verkar veta hur hen ska fortsätta i samspelet. Då kan du "*locka fram*" genom att visa förväntan och säga eller göra något som får samspelet i den gemensamma aktiviteten att fortsätta .

Häng på och Locka fram – Medveten kommunikation

Camilla lyssnar när Anna berättar om sin dag. Plötsligt ser hon att Anna vill göra något annat

- Camilla "hänger på"
- Hon tolkar och bekräftar genom turtagning
- Med strategin "locka fram", visar hon på talknappen igen, och Anna fortsätter att berätta om sin dag

**VI ÄR MED-
PAKETET**

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

Nka

2021-04-21

12

Partnerberoende kommunikation

Ovanför trappstegen visas vad samtalspartnern gör

- Var nära personen – sök ögon- och kroppskontakt
- Locka till imitation och turtagning
- Var responsiv – använd strategin "uggla" dvs titta och lyssna på vad personen gör, vänta och visa förväntan, tolka och bekräfta personens signaler
- Skapa rutiner som hjälper personen att vara förberedd på vad som ska komma

Spontana handlingar

- Reagerar på upplevelser inifrån kroppen som hunger och smärta och från omgivningen t ex beröring, ljud och ljus
- Reagerar och fångas av människors röster, ansikten och rörelser
- Imiterar ljud och rörelse i mån av motorisk förmåga
- Är "här och nu"

- Locka till gemensam uppmärksamhet
- Var responsiv - använd strategin "uggla" dvs titta och lyssna på vad personen gör, vänta och visa förväntan, tolka och bekräfta med tal, bild, föremål, taktila signaler eller tecken (AKK)
- Använd strategin "räva" t ex gör något oväntat för att få en reaktion
- Tydliggör rutiner både för personen och omgivningen
- Övertolka "som om" personen uttrycker att hen vill ha, frågar eller säger nej

Medvetna handlingar

- Utforskar sin omgivning mer medvetet
- Fokuserar antingen på samtalspartnern eller på föremålet/aktiviteten
- Känner igen rutiner, kommer ihåg det som nyss har hänt i en vardaglig situation samtidigt som hen uppfattar det som händer "här och nu"
- Viss förståelse för orsak – verkan i välkända situationer

Medveten kommunikation

- Styr mer medvetet sin och andras uppmärksamhet.
- Minns rutiner och kan tänka på saker som har hänt samtidigt som hen uppfattar "här och nu"
- Klarar gemensam uppmärksamhet dvs delar och växlar uppmärksamhet mellan sig själv, andra och det som finns i omgivningen
- Förstår ett talat, tecknat eller pekpratad ord i välkända situationer
- Kan begära, kommentera, fråga, protestera med ljud, mimik, gester och kroppskommunikation

Självständig kommunikation

- Ge respons på personens kommunikation genom att utvidga det personen uttrycker till korta meningar
- Var modell: bygg meningar med tal, tecken eller genom att peka på bilder eller talande hjälpmedel så kallat "pekprat"
- Använd ord och begrepp med tal och AKK för uttryck som är vanliga i samspel med andra
- Utvidga samtalet med det som är bekant och motiverande

Symbol kommunikation

- Använder enstaka ord eller fraser med tal eller AKK
- Förstår delad avsikt dvs att andra förstår vad jag vill t ex att jag vill ha vatten när jag säger, tecknar eller pekar på en bild med vatten"
- Förstår och använder pekning med hand eller blick som en viktig del i kommunikationen
- Förstår att ett talat, tecknat eller pekpratad ord representerar något i omvärlden

Under trappstegen visas personens kommunikationsutveckling

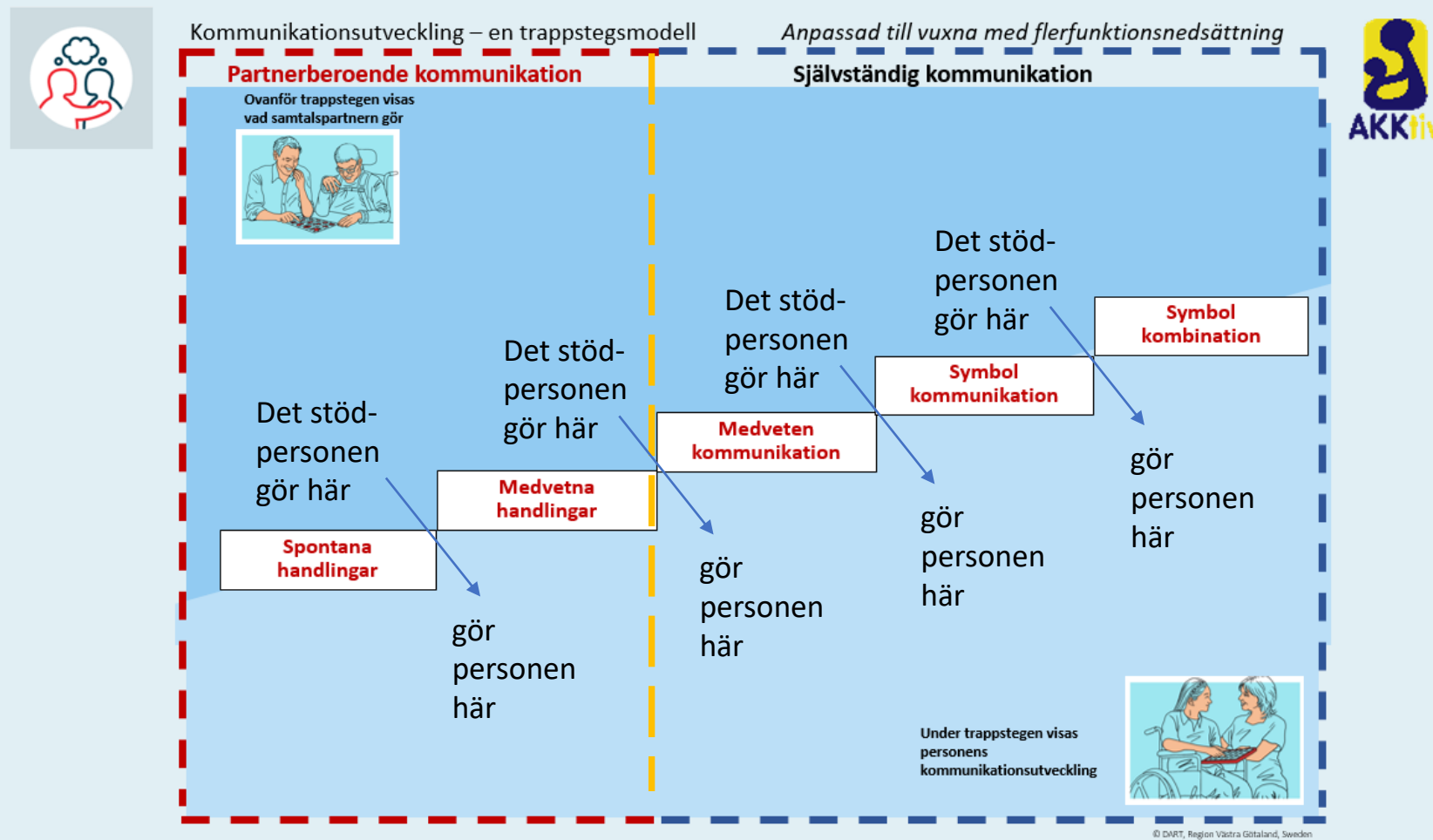

Symbol kombination

- Ge respons på personens kommunikation: utvidga med fler ord i varje mening och visa grammatiska funktioner
- Språkträning och läs- och skrivaktiviteter kan vara intressant när personen förstår och använder 3-4 ord/mening
- Kommunicerar med flera ord - talade och/eller med AKK. Kombinerar orden till meningar
- Förstår och använder språkliga regler t ex att det är skillnad på bil och bilens
- Ordförrådet ökar - använder och förstår allt fler ord och begrepp oavsett vilket kommunikationssätt som används.

Kommunikationsutveckling – en trappstegsmodell

- I trappan under trappstegen beskrivs hur personer med flerfunktionsnedsättning på olika utvecklingssteg kommunicerar.
- Ovanför beskrivs hur stödpersoner kan göra för att möta personens kommunikativa nivå och vara ett stöd för att personen om möjligt ska bli tydligare i sin kommunikation

VI ÄR MED-PAKETET

ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Nka

2021-04-21

14

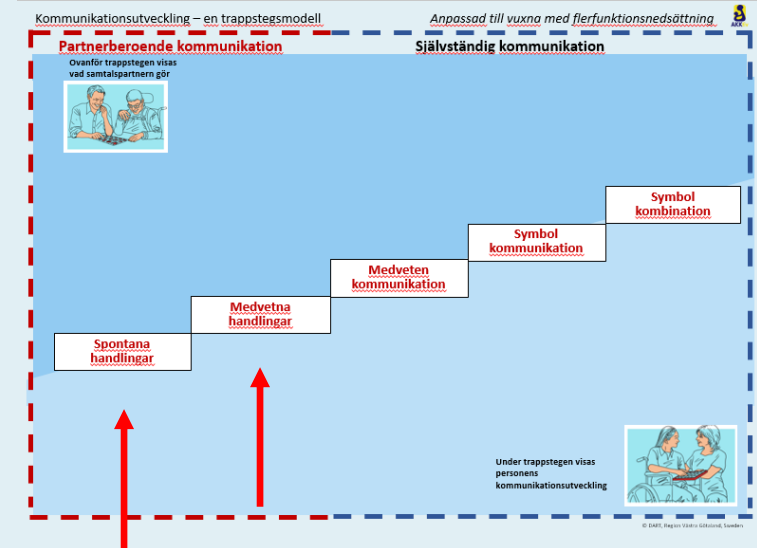
Partnerberoende kommunikation

Spontana handlingar

- Personen reagerar på inre och yttre stimuli.

Medvetna handlingar

- Personen blir mer och mer medveten om sin omvärld

Självständig kommunikation

Medveten kommunikation

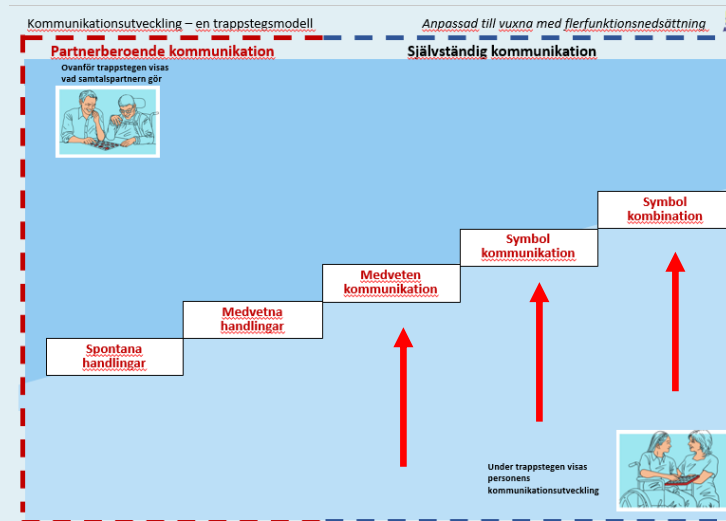
- Personen kommunicerar mer medvetet än tidigare

Symbolkommunikation

- Personen använder enstaka talade ord, tecken eller bilder

Symbolkombination

- Personen kombinerar talade ord, tecken eller bilder till meningar

VI ÄR MED-
PAKETET

MED
STÖD
FRÅN
ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

FUB

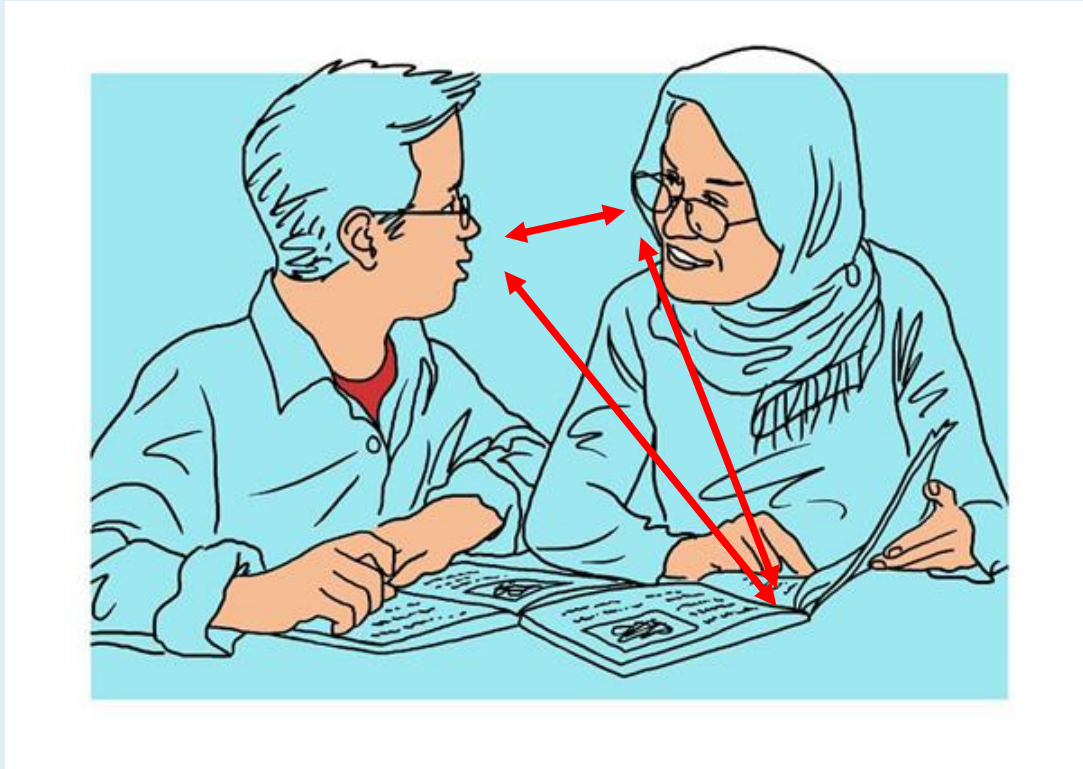
Nka™

2021-04-21

16

Gemensam uppmärksamhet

Triangeln: Du och jag och något i omgivningen

VI ÄR MED-PAKETET

Nka™

Tack för att ni lyssnat!

